

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Українська мова
(за професійним спрямуванням)»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	спеціальність Е2 Екологія
Тип і назва освітньої програми	ОПП «Екологія»
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	кількість кредитів ЄКТС – 3, загальна кількість годин – 90, із яких: лекцій – 16 год, практичних занять – 14 год. Форма семестрового контролю – екзамен
Мова(и) викладання	державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	факультет обліку та фінансів, кафедра германської і української філології
Контактні дані розробника(ів)	<i>викладач:</i> Дедушно Алла, к. філол. н., доцент, доцент кафедри германської і української філології <i>контакти:</i> ауд. 459 (навчальний корпус № 4) <i>e-mail:</i> dedukhno.alla@pdau.edu.ua <i>сторінка викладача:</i> https://www.pdau.edu.ua/people/dedukhno-alla-volodymyrivna

МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Українська мова (курс загальної середньої освіти).
Компетентності	загальні: ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК6. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії. - фахові: ФК 11. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування
Програмні результати навчання	ПРН13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології. ПРН14. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення. ПРН15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проєктів

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)

У процесі вивчення дисципліни формуються комунікативні навички, уміння працювати в команді, брати на себе відповідальність.

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сформувати навички мовної поведінки у професійній сфері: вплив на співрозмовника за допомогою вмілого використання різноманітних мовних засобів, оволодіння культурою монологу, діалогу та полілогу; сприйняття й відтворення фахових текстів, засвоєння лексики та термінології свого фаху, вибір комунікативно виправданих мовних засобів, послуговування різними типами словників.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування. Основи культури української мови

Тема 2. Стилі сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні

Тема 3. Спілкування як інструмент професійної діяльності

Тема 4. Риторика і мистецтво презентації

Тема 5. Культура усного фахового спілкування. Форми колективного обговорення професійних проблем

Тема 6. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації. Документація з кадрово-контрактних питань. Довідково-інформаційні документи Етикет службового листування

Тема 7. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні. Українська термінологія

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ

словесні методи (лекція, пояснення), наочні методи (ілюстрування, демонстрування), практичні методи (вправи), методи формування пізнавальних інтересів (створення ситуації інтересу й новизни навчального матеріалу, метод використання життєвого досвіду), методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності (роз'яснення мети навчальної дисципліни, висування вимог до вивчення дисципліни, заохочення і покарання, оперативний контроль, вказування на недоліки, зауваження), інтерактивні методи (дискусії, проєктування професійних ситуацій, метод мозкового штурму, рольові ігри, командні ігри), мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій), методи письмового контролю (тести, навчальні завдання), методи самоконтролю (самоаналіз, самооцінювання).

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Наведені в Додатку до силабусу

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- щодо термінів виконання та перескладання

Усі завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлений термін. У разі відсутності здобувача вищої освіти на практичних заняттях без поважної причини (відсутнє документальне підтвердження) надається право одержати бали за передбачені робочою програмою форми поточного контролю, але із загальної суми за кожен вид завдань вираховується 1 бал.

- щодо академічної доброчесності

Списування під час виконання тестових завдань, практичних завдань та завдань екзаменаційної роботи заборонені. Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час онлайн-тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdau.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>

- щодо відвідування занять

Відвідування лекційних і практичних занять є обов'язковим, запізнення – лише з поважних причин.

- щодо зарахування результатів

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, здобутих у неформальній /

неформальної / інформальної освіти	інформальній освіті. Зокрема визнання та перезарахування результатів навчання, здобутих у неформальній / інформальній освіті на різноманітних навчальних платформах (Prometheus, Coursera тощо) дозволяються для освітнього компонента, який здобувачі вищої освіти починають опановувати з другого семестру (1 курсу), та проводяться до початку семестру, у якому згідно з навчальним планом і робочим навчальним планом відповідної освітньо-професійної програми передбачено його вивчення. Визнання та перезарахування результатів навчання, здобутих у неформальній / інформальній освіті за частиною освітнього компонента може здійснюватися до початку або впродовж семестру, у якому опановується освітній компонент, проте не пізніше, ніж за місяць до встановленої дати семестрового контролю. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhenyaproneformalnuosvitu2025.pdf
- щодо оскарження результатів оцінювання	Оскарження результатів оцінювання здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhenyaproocinyuvannyazdobuvachiv2025.pdf

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Голоюх Л. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посібник. Луцьк, 2022. 192 с.
2. Мозговий В. І. Українська мова у професійному спілкуванні : підручник. Київ : ЦУЛ, 2022. 592 с.
3. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с.

Допоміжні

1. Дедухо А. В. Когнітивно-прагматичний аналіз українських мовленнєвих актів у цифровій комунікації. *Вісник науки та освіти* (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал. 2025. № 6(36) 2025. С. 250–259 <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/26024>
2. Дедухо А. В. Лінгвофункціональний аспект мовленнєвих актів привітань. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди* / гол. ред. Н. В. Піддубна. Харків, 2024. Вип. 60 (до 100-річчя від дня народження заслуженого діяча науки і техніки України, доктора філологічних наук, професора Сергія Івановича Дорошенка). С. 316–324 DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2024.60.2>
3. Дедухо А. В., Люлька В. М., Савенкова О. О. Інноваційні методи викладання лінгвістичних дисциплін у системі вищої освіти. *Перспективи та інновації науки*. Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»: журнал. 2025. № 5(51). С. 539–555. <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/24007>
4. Дедухо А. В. Прокляття як мовленнєвий акт. Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 18–19 травня 2021. С. 703–707.
5. Дедухо А. В., Сизоненко Н. М., Мокляк О. І. Функціональні характеристики мовленнєвого акту вибачення в українській мові. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2025. Вип. 25(93). С. 17–20. [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-25\(93\)-17-20](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-25(93)-17-20).

6. Дедухо А. В., Сизоненко Н. М. Практикум з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для здобувач вищої освіти аграрних закладів вищої освіти. 2-ге вид., доп. і переробл. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 242 с.
7. Дедухо А. В. Функціонування безсполучникових конструкцій з недиференційованим синтаксичним зв'язком в українській мові. *Людина в мовному просторі: історична спадщина, проблеми, перспективи розвитку*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 24-25 квітня 2025 р.) [Електронний ресурс] / упоряд.: Б. А. Салюк, І. В. Школа. Запоріжжя: БДПУ, 2025. С. 8–10.
8. Дедухо Алла, Шаравара Тамара. Дискурсивні особливості мовленнєвого акту побажання. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика* : зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 22 березня 2023 р.). Полтава : ПДАУ, 2023. С. 25–27.
9. Дедухо Алла, Шаравара Тамара. Функціонально-семантичний аспект мовленнєвих актів закладу. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика* : зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 25 травня 2022 р.). Полтава : ПДАУ, 2022. С. 34–37.
10. Дедухо А., Шаравара Т. Іntenційність як важливий складник професійного спілкування. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика* : зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14 листопада 2024 р.). Полтава : ПДАУ, 2024. С. 32–35.
11. Сизоненко Н. М., Дедухо А. В., Мокляк О. І. Стратегія самопрезентації і тактика її реалізації (на матеріалі інтерв'ю з уповноваженим із захисту державної мови). *Вісник науки та освіти* (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал. 2025. № 6(36) 2025. С. 594–609
<http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/26051/26024>

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. URL : <http://www.slovnyk.net>
2. Лінгвістичний портал з української мови. URL: www.mova.info
3. Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#Text>
4. Український правопис. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>
5. Електронний репозитарій ПДАУ. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/home>
Електронна бібліотека ПДАУ. URL: <https://lib.pdau.edu.ua/>

Реквізити затвердження

Затверджено на засіданні кафедри германської і української філології протокол від 01 вересня 2025 року № 1.

Додаток до силабусу

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	тест (за опрацьованими теоретичними питаннями самостійної роботи)	навчальні завдання	командна гра (за результатами виконання завдань самостійної роботи)	Екзамен	

Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування. Основи культури української мови	20	-	5x5	-	-
Тема 2. Стилi сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні		5		-	5
Тема 3. Спілкування як інструмент професійної діяльності		5		-	25
Тема 4. Риторика і мистецтво презентації	-	5	5x5	-	5
Тема 5. Культура усного фахового спілкування. Форми колективного обговорення професійних проблем	-	5		-	5
Тема 6. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації. Документація з кадрово-контрактних питань. Довідково-інформаційні документи Етикет службового листування	-	5		-	5
Тема 7. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні. Українська термінологія	-	5+	5x5	-	35
		5			
Екзамен				20	20
Разом	20	35	25	20	100

Шкала та критерії оцінювання виконання практичних завдань

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Практичне завдання виконано правильно; здобувач вищої освіти вправно застосовує навички спілкування в усній та письмовій формі державною мовою, а також набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовної інтерпретації отриманих результатів; розуміє вимоги до діяльності за спеціальністю; виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
4	практичне завдання виконано правильно, мовне оформлення відповідей потребує коригування; здобувач вищої освіти застосовує навички спілкування в усній та письмовій формі державною мовою, а також набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовної інтерпретації отриманих результатів; розуміє вимоги до діяльності за спеціальністю; виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
3	практичне завдання виконано частково; здобувач вищої освіти частково застосовує навички спілкування в усній та письмовій формі державною мовою, а також набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовної інтерпретації отриманих результатів; частково розуміє вимоги до діяльності за спеціальністю; частково виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
1–2	практичне завдання виконано фрагментарно; здобувач вищої освіти демонструє недостатній рівень застосування навичок спілкування в усній та письмовій формі державною мовою, а також набутих теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовної інтерпретації отриманих результатів; не розуміє вимоги до діяльності за спеціальністю; виявляє недостатній рівень навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
0	практичне завдання не виконано або виконано неправильно; здобувач вищої освіти не демонструє навички спілкування в усній та письмовій формі державною мовою, а також набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовної інтерпретації отриманих результатів; не розуміє вимоги до діяльності за спеціальністю; не виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

**Шкала та критерії оцінювання виконання тесту
(за опрацьованими теоретичними питаннями)**

Кількість балів	Характеристика критерію
16 – 20	здобувач вищої освіти вправно володіє та застосовує знання державної мови; демонструє набуті теоретичні знання; уміє працювати самостійно
10 – 15	здобувач вищої освіти володіє та частково застосовує знання державної мови; частково демонструє набуті теоретичні знання; уміє працювати самостійно
5 – 9	здобувач вищої освіти фрагментарно застосовує знання державної мови; демонструє фрагментарні теоретичні знання
0 – 4	здобувач вищої освіти не володіє та не застосовує знання державної мови; не застосовує набуті теоретичні знання

**Шкала та критерії оцінювання командної гри
(за результатами виконання завдань самостійної роботи)**

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	практичне завдання виконано правильно; здобувач вищої освіти вправно застосовує навички спілкування в усній та письмовій формі державною мовою, а також набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовної інтерпретації отриманих результатів; розуміє вимоги до діяльності за спеціальністю; виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
4	практичне завдання виконано правильно, мовне оформлення відповідей потребує коригування; здобувач вищої освіти застосовує навички спілкування в усній та письмовій формі державною мовою, а також набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовної інтерпретації отриманих результатів; розуміє вимоги до діяльності за спеціальністю; виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
3	практичне завдання виконано частково; здобувач вищої освіти частково застосовує навички спілкування в усній та письмовій формі державною мовою, а також набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовної інтерпретації отриманих результатів; частково розуміє вимоги до діяльності за спеціальністю; частково виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
1–2	практичне завдання виконано фрагментарно; здобувач вищої освіти демонструє недостатній рівень застосування навичок спілкування в усній та письмовій формі державною мовою, а також набутих теоретичні знань для розв'язання практичних завдань та змістовної інтерпретації отриманих результатів; виявляє недостатній рівень розуміння вимог до діяльності за спеціальністю, навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
0	практичне завдання не виконано або виконано неправильно; здобувач вищої освіти не демонструє навички спілкування в усній та письмовій формі державною мовою, а також набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовної інтерпретації отриманих результатів; не розуміє вимоги до діяльності за спеціальністю; не виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на екзамені

Вид та опис завдання	Шкала оцінювання	Максимальна кількість балів
Закрите завдання із простим множинним вибором (одновибіркове). <i>Варіант 1:</i> завдання № 1, № 2, № 3, № 4, № 8, № 9; <i>варіант 2:</i>	0 або 0,8 бали: 0,8 балів - вказано правильну відповідь;	В. 1 – 4,8 В. 2 – 4

завдання № 2, № 4, № 5, № 7, № 10. Загалом – 6 завдань. Завдання складається з основи та трьох – чотирьох варіантів відповідей, з яких лише один правильний.	0 балів – вказано неправильну відповідь або відповіді на завдання не надано.	
Закрите завдання із простим множинним вибором (багатовибіркове). <i>Варіант 1:</i> завдання № 5, № 11; <i>варіант 2:</i> завдання № 6, № 8, № 9. Завдання складається з основи та чотирьох – семи варіантів відповідей, з яких кілька правильних.	0 або 0,8 бали: 0,8 балів - вказано кожному правильну відповідь; 0 балів - вказано неправильну відповідь або відповіді на завдання не надано.	В. 1 – 5,6; В. 2 – 8.
Закрите завдання на перехресну відповідність. <i>Варіант 1:</i> завдання № 6, № 7, № 12; <i>варіант 2:</i> завдання № 1, № 11. Завдання складається з основи та двох стовпчиків інформації, позначених цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). Виконання завдання передбачає встановлення відповідності (утворення «логічних пар») між інформацією, позначеною цифрами та буквами.	0 або 0,8 бали: 0,8 балів – за кожною правильно встановлену відповідність (логічну пару);	В.1 – 8,8; В.2 – 7,2.
Відкрите завдання на доповнення. <i>Варіант 1:</i> завдання № 10; <i>варіант 2</i> – завдання 3. Завдання складається з основи – розгорнутого визначення поняття та інформації, які слід доповнити (назва терміну).	0 або 0,8 бали. 0,8 балів – за кожне правильне й повне доповнення.	0,8.
Максимальна кількість тестових балів		20